

בעי רב פפא:

חישב בחפינת הקטורת על מנת להקטירה למחר שהוא חוץ לזמן הקטרתה [רש"י], או חוץ למקומה [ריטב"א] מהו שתתפגל הקטורת או תיפסל כמו בקרבנות ובקומץ המנחה?

מי אמרינן יליף גזירה שוה מלא מלא

מי אמרינן: ידו שחפן בה כצואר בהמה – דמי, והרי הקטורת פסולה, כדם שנשפך מצואר הבהמה קודם קבלה בכלי.

או דילמא: ידו ככלי שרת דמי, והרי זה כדם שנשפך אחר שנתקבל בכלי ולא פסולה הקטורת. (40)

ומסקינן: תיקו (40*).

40. כתב הריטב"א בביאור ספק הגמרא:

הקשה ה"ר אלחנן: אמאי לא בעינן לה גבי קמיצה?!

ותירץ ר"י ז"ל: "דבקמיצה, כיון דמדאורייתא בעיא מתן בכלי, פשיטא דידו כצואר בהמה דמי; אבל גבי חפינה מספקא לן: משום דכל היכא דהוה אפשר לא בעינן כף, ומשום דלא אפשר הוא שמכניס בכף [כדלעיל מז א], מי אמרינן: סוף סוף ככלי הוא נותן וידו כצואר בהמה, או דילמא כיון שאין כלי מעכב, ידו ככלי הוא".

ביאור דבריו: לדעת הריטב"א מאחר שאי אפשר בלא כלי, הרי נתחדש עבודת קבלה ומתן כלי כדם וכקומץ [וכמו שכתב הריטב"א לקמן בד"ה הא דאמרינן: חפינה אית בה ארבע עבודות, חפינה כנגד שחיטה, וקבלת הכף והולכה, והקטרה כנגד זריקה], וכיון שכן אם נשפך קודם שנתקבל בכף, הרי זה כדם שנשפך קודם קבלה בכלי; אלא שיש לומר: הואיל וכל דין זה "לקבלו" בכלי, אינו לעכב, לכן יש לומר כי שאם נשפך תחילה לית לן בה.

אמנם ב"שמועת חיים" ו"חונן דעה" ביארו ספק הגמרא לפי הריטב"א: דענין זה גופה אם מאחר דאי אפשר צריך נתינה בכלי, היא גופה ספק הגמרא.

ב. דרך אחרת בביאור הסוגיא הובאה בלקוטי הגרי"ז לזבחים דף כ"ד, והיא:

קשה, מה שייך בחפינת קטורת פסול

"נשפך", כיון דליכא שם דין קבלה כלל, ואף דאמרינן התם דבעיא כלי, זה רק משום דלא אפשר, ואפילו אם נאמר דמשום זה בעינן כלי, אבל דין קבלה וקידוש בכלי ודאי ליכא, ואם כן מה שייך בזה פסול נשפך?!

ועל כן נראה, דמקרא ד"דם מהפר יקבלנו" אמנם אין אנו יודעים אלא שהוא סדר בקבלה, שתהיה הקבלה מהפר; אבל בספרא יש עוד לימוד, ונלמד משם שכך הוא דין החפצא של הדם, שאם אינו במקומו, דהיינו או בצואר או בכלי אלא נשפך, הרי שחל פסול על הדם, והואיל ובקטורת מקום הקטורת הוא בידו, הרי שאם אינו במקומו חל בו פסול זה; [ולא הביאו משמו לבאר, מה הן שני צדדי הגמרא].

וראה עוד בביאור סוגיא זו, במקדש דוד סימן ז אות א ד"ה והתי" וד"ה והנה בירושלמי; ובהערה 40* בדעת התוספות.

40*. הקשו התוספות: לפי צד אחד בדברי רב פפא, כי אף אם נתפזרה הקטורת כשירה הקטורת, אם כן למה לי כלל כף, והרי כל עיקר הטעם שצריך כף הוא משום דאי אפשר להוליכה בלא כף כמבואר לעיל, והרי יכול להשים המחתה על הקטורת שבחפניו, וכשיכנס אל הקודש פנימה יפזר הקטורת מידיו על הרצפה, ויניח את המחתה בין הבדים, ואחר כך יגביה הקטורת מן הרצפה, ויתננה על גבי גחלים.